

СТАНОВИЩЕ

от

доц. Боряна Туманова, доктор

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен “Доктор”.

Област на висше образование: 7.6 Спорт, научна специалност „Теория и методика на физическото възпитание и спортната тренировка при НСА „Васил Левски“

Катедра: „Баскетбол, волейбол, хандбал“

Автор: Первин Топташ Демирджи – докторант, редовна форма на обучение

Тема: „Влияние на заниманията по физическо възпитание и спорт върху физическата дееспособност на деца със специални образователни потребности“

Научен ръководител: проф. Росица Църрова, доктор

Представени от кандидата в конкурса са:

- Дисертационен труд
- Автореферат
- Публикации- 6 броя

Данни за дисертацията

Дисертационният труд разглежда особеностите на физическото възпитание и спорт при деца със специални образователни потребности. Избраната от докторантката тема е съвременна, значима и в перспектива с много приложни аспекти. В съвременното общество специалистите, изучаващи лицата в неравностойно положение все по-често търсят алтернативни пътища, средства и дейности за развитие, обучение и корекция, търсят начини за оптимизиране на тяхната познавателна и учебна

СТАНОВИЩЕ

дейност. Въпросите, свързани с формирането на двигателната култура при деца със специални образователни потребности (СОП) представляват интерес за специалисти от различни научни направления: медицина, психология, спортна психология, невропсихология, педагогика, специална педагогика, дидактика, теория на физическото възпитание и други. Това още веднъж доказва значимостта, полезността и навременната разработка на темата, избрана от докторанта.

Структурирана според изискванията за такъв вид научни разработки, дисертацията се отличава с ясна структура, има обособяване на глави, раздели и подраздели на структурно и съдържателно равнище. Всичко това показва умението на докторанта Демирджи да систематизира информацията.

Съдържа въведение, изложение в четири глави – постановка на проблема; методология на изследването; анализ на резултатите; изводи и препоръки, литература и приложения. На рецензиране подлежат 152 страници с включен списък на литературните източници.

Библиографията се състои от 126 заглавия, 104 са научни разработки на кирилица и 22 на латиница. Дисертацията е онагледена с 30 таблици и 41 фигури, които демонстрират владение на високо ниво на съвременни технически средства от автора.

Уводът представя мотивацията на дисертантката. Професионално и компетентно тя показва ролята на училището за приобщаване на децата със СОП, както и значението на адаптираната физическа активност за осигуряване на по-качествен живот за тях. Глава първа постановка на проблема (40 стр.) включва пет раздела. Чрез теоретичния обзор в тази глава, докторантът постепенно навлиза в проблематиката. В нея е направен задълбочен, многоаспектен анализ на информацията от теоретични, научно-приложни и практически публикации на професионално доказани автори по проблемите на изследването. Разгледани са подробно физическото възпитание и спорт в основната образователна степен и особеностите в развитието на детския организъм. Специално внимание докторантката отделя на адаптираното физическо възпитание за деца със специални образователни потребности. Това подпомага определянето на обекта, предмета, целта и задачите на изследването.

Новото, което се откроява тук, е свързано с основните черти на съвременните методи на адаптираната физическа активност, а именно като фактор за повишаване на социалната адаптация и образователната интеграция. Тази глава за да постигне нужната завършеност обобщава научния проблем и формулира логично работната хипотеза,

основана на очакването от очертаване на основните насоки за усъвършенстване на учебния процес в началното училище – с. 45.

Втора глава на дисертацията „Цел, задачи, и методика на изследването” (15 стр.) има класическа структура. Разделена е на две части – първата част представя добре формулирана цел и седем задачи. Втората е организацията на научното изследване. Правилно са определени: предмета, обекта и контингента на изследването. Използваните методи са добре подбрани, използваните тестове са описани коректно, което е предпоставка за изчерпателно разглеждане и изследване на поставения научен проблем и постигане на неговата цел. Изследването е проведено със 166 души, включени са учители по физическо възпитание и ученици разделени на такива без здравословни проблеми и такива със специфични дефицити. Изборът на методи на изследване е подходящ и изчерпателен. Представен е специален подход, насочен към деца с различен тип дефицит. Необходимостта от адаптиране на програмите, свързани с физическата активност на лицата със заруднения е в унисон с основното изискване за обучението им, а именно необходимостта от адаптиране на учебното съдържание. Използван е и математико-статистически набор включващ 5 метода за анализ на резултатите.

Глава трета „Анализ на резултатите ” е с обем от 64 страници. Тук е показана цялата практическа работа, извършена от докторанта с изследваните лица. Анализирани са резултатите от събраните и обработени данни от проведените тестове. Представените фигури и таблици дават нагледна информация за получените резултати. С голяма стойност определям разработените оптимизационни модели, позволяващи определянето на основните акценти и разкриващи особеностите свързани с характера на съответния дефицит, в бъдещите занимания по физическо възпитание и спорт при деца със СОП.

Всичко представено в разработката до тук, разкрива възможност за формулиране на изводи и препоръки за практиката, изложени в четвърта глава с обем от 3 стр. Те произтичат от получените резултати и дават логичен отговор на поставените задачи. Авторът на дисертацията отделя внимание за планиране на адекватни промени в учебните програми и прилаганите в училището методики. Цитирането и позоваването на автори, публикации и източници в дисертационния труд е според установените стандарти. Препоръчвам на докторантката да продължи своята работа, като включи в сферата на изследванията си и хора с други нарушения и в други възрасти.

СТАНОВИЩЕ

Научни приноси: Цялостният анализ на дисертационния труд позволява да се очертаят приносите му в научно-теоретичен и научно-практически план, а именно че включващото обучение е навременно и полезно за адаптирането на процеса на обучение по физическо възпитание и спорт при деца със специални образователни потребности. Резултатите от направените изследвания и анализи ще допринесат за обогатяване на спортната наука в това направление и актуализиране на начина на живот при лицата с физически и когнитивни затруднения.

Заключение: Трудът има завършен вид. Докторантът е показал солидна теоретична подготовка, прецизност и коректност при осъществяване на изследването, умения които позволяват самостоятелна работа в научно-изследователската сфера. Не откривам форми на плагиатство, несъмнено трудът е реализиран от автора и показва компетентност в тази област, както и научния ръководител. Представеният докторски труд отговаря на всички условия и изисквания, което ми позволява с увереност да предложа на уважаемото научно жури да оцени високо труда на Первин Демирджи и да присъди образователната и научна степен „*доктор*“ по професионално направление - 7.6 Спорт.

03.06.2019 г.

Доц. д-р Боряна Туманова